

ע ל מ ס פ ר י פ ו ר ו

שלא היה בה, והוא נשמר מלהעביר את ההסכרות את הגבול שבין תביעת צדקה ובין תביעת עתידות, שהוא גם אחד הגבולות שביניהם ובין סוציאליזמוס. ביחוד פה ניכר בעליל, כי המספר כוחו של המשורר שבו עמד לו בפני פיתוי המהמך שבו.

שלושת המוטיבים הגדולים המברורים את רוב הסיפורים שלפניך — פתיחת הש" מיס בזכותה של נפש תמה ודכה, המצוה הבאה בעבירה, הניגוד בין טבור העיר ועיבורה — ממזונים בסיפור עשרת הייבירות והוא מעשה בנצח יתום מאביו, שעבד בהנות של בעליהם החנות עשיר והשיאו לבו לגנוב שקיק"מח לאמו הע" ניה ובעשת הקריאה של עשרת הייבירות נבלא לבו מרסה, וכבוז גייע לפני כסא, הכבוד והתפלא העולם רחמים והיתה הישועה קרובה, אלא שדרימעהל היכו להרשת בעל הטובות ולא באה ועברה, שעת הרצון כלא היתה, וכן הרציו, שתעיין כראוי בסיפור זה, כי הוא כעין מפתח למספר וסיפורי כאחד.

מסכת"חיים גדולה פרושה לפניך והיא רבת פנים וגוונים. כמעט כל הסיפורים האלה עשויים על דרך פרסואוי כפול — נפש בולטת, מובהקת והוא דיק"הדור ונפש מוצנעת, מובלעת — תם ופשוט, נדכה ועזוב, ועיקרו של הסיפור שדמות הירכתיים מתגלית בסופו כדמות הראשה, ומה גדולה מערכת הנפשית האלה: מזה אבות החסידות, הלאמיים והתלמידות'תלמי דיהם עד זור אחרון, ומה יהודי'ככר ויהודי'יער, הייט ועושה נרות, שאוב מים ודייג, סנדלר ומשרת, חייל ונפת, ועל כולם ילדים יתומים אשר מתוך כביים נשמע בכי כל יתומי עולם, ודרכו של המספר שאינו מגלה לך את עצמו ורק ניוחשן לוחש לך מה ושב, כי בו הדב' רים אמורים. תה, למשל, אתה חש כי בדברו על ניגוני קוברין ולחוי"ן, כאילו נרסעת ביותר נעיימת'דיבורי, כשם שאתה חש כי בדברו על הרבי מסלונים ווי' שלמה'לי מלאך דיבורו שונה מאשר בשר אד הסיפורים — לא מ'שמע'אונים אלא מ'ראה'עניים הוא לפניך, לא שמועת'הווייה אלא זכר'הווייה המתקדשת והולכת בנפש. בסיפורים אלה ובדומיהם, שעיקרם סוד' כוחו וכוח'סודו של הניגון, אתה חש את מולדתו של דוד כהן בחסידות, שיסור דה ארבעה מיטבני לכת — וי' מרדכי ובנו ר' נוח מלחוי"ן, תלמידים ר' משה מקוברין (אבי אמו של יהל"ל), ותלמידו של ר' נוח וי' משה — ר' אברהם מסלו' ניב, ויסוד כולם ר' שלמה מקארלין וי' ברוך ממזיבוב, שאתה מוצא רישוסם הגדול בספר הזה.

ואם בסיפורים אלה סיפר על עצמו דרך רמז הנרי בסיפור אחר סיפר, כנר אה, על עצמו דרך משל, הכוונה למעשה בנער המכונה קיפור אשר חרה לו, כי השמש במנורת התנוכה אינו בחינת קודש ועמד ומילא את הקנה הראשון מים וממילא היה השמש בחינת קודש. אם תקביל סיפור זה, שהוא כמעט משה"ד אליגוריה, לסיפור גצל וגצל' הנגרים, המקבלים באהבה את גורלם להיות שמשיהם של אחרים לבנות להם סוכות ובעצמם לישב בסוכה פסולה וידעת מה בין דור ראשון ובין דור אחרון. והבנת כי גצלי עורו בשתי רגליו כמעגל האחד, ואילו המכונה קיפור כבר היה שלשם ברצל אחת-ואתמול בשתי רגליו כמעגל האחר, כי הוא עבר את קורהגבול שבין הרחמים והרין, בין ההשלמה והמרד. רצונך, הרי המספר נמצא תמיד בקר והמתיחות שבין גצלי המשלים וכל הקרי פוד המורד וזה כוחו שהוא טרזה ויודע לקיים את הגבול שביניהם, גם אם יתגודד לסעמים, אם לבאן ואם לבאן, שעל-כן תאמר במסרכם, כי המספר מבחן קשה היה לפניו והשכיל לעמוד בו.

סדר'הסיפורים מודרי'מדורות, ראשית, סיפורים שגיבוריהם אנשים משוטחים וסד' רם לפי שבתות ומעדים — לאמור אסי' פקלרית האיש. תםס בלוח השנה, שגיה, הסיפורים שגיבוריהם ילדים יתומים והם כובשים רוב הידיעה של הספר, ביחוד משמט'רשים להם הסיפורים שגיבוריהם ילדים טחם, שלישי, סיפורים שענינם כיסופי גאולה, אהבת ארץ ישראל ומעפל העליה אליה. הלוקה משולשת זו יש בה כדי לשקף את שלושת היסודות של המספר וסיפוריו — אהבת העם, אהבת הילד, אהבת הארץ — ומיט'תנינו לר' אות את שלושתם כחוש המשולש אשר לא יינתק לעד, 

(עם מודעות בתראה לספרו של דוד כהן, אשר שמעתי וסיפרתי.)

והוא נגבב והולך, הכל לפי גודל ההסאים למטה שבו חלוי גודל הקסרגים למעלה התפילה היא היא המחברת כעלה ומטה, קרת את הפרגודים, מבטלת הגוירות, קורעת גזריהדין, חוש נכון הוא בעל' הסיפורים שלפניך, ששטר וקיים בהם את מרכיוותה של התפילה, אשר בלעדיה אין תיאור חי'אמנות טובהקים כקיי' והסידות אלא תיאור של פלסתר, אבל צא וראה, כמעט שאין לך סיפור בסיפור רים אלה, שבו תוכל התפילה עצמה ותהא גם אמיתה בעוצמת'התלהבות ופסי גדול' הצדיקים, להבקיע את השרת העננים תמיד'תמיד היא צריכה סיוע ותמיד'תמיד הסיוע בא מידו של מי שידע על דרך מיוחדת לקיים את אהבת'הבריות, וביחוד אהבת הרך והנכלם, העוזב והמתום, ומי שידע לאשר את האהבה הזאת במסירת' גפש מופלות. והנה אם תבדוק בספרות החסידות ותולדותיה המצא, כי המוטיב הזה מצוי בה, אבל הדגש החזק, שהניח בו המספר שלנו, עד שנעשה כמוטיב המוטיבים, בא לו מן המתיקות שבין שני המעגלים, המעגל האחד שיש בו גם אם שבין אדם לקנוי וגם מה שבין אדם לחברו והשמים הם בו יש, ממשות; המעגל האחר שאין בו אלא מה שבין אדם לחברו והשמים הם בו משל, ספרות.

המוטיב של הפילת הצדיק ועדתו הצי' ריכה סיוע של אדם שטוס העושה מעשה כחומה, סיוע של יתום, של נידח ודדי מתה. כדי להבקיע את שחור'העננים

הלא למדת, כי הכורח שאתה יודע לשאת בו היא היא החירות.

אם תאבה לעמוד על המתיחות הזאת וירכה, עליך לבדוק ביסודות של עיקר ובמוטיבים של לואי בסיפורים שלפניך. אך גם אם תסתפק בדוגמאות, בין בול' שזה בין מוצנעות, תלמד, כי בבוא המספר להביא רחשו ותוחו של המעגל האחד אל המעגל האחר, הרי המשורר שבו מעוררו לקיים ביחוד את הצדדים השונים והמהמך שבו מעוררו לקיים כר' חוד את הצדדים השונים שביניהם. דוגמה גדולה לצד שונה הוא מה שבין האדם ובין קונו; דוגמה גדולה לצד שונה הוא מה שבין האדם ובין הכיור, כי בעוד שח'סיפור אשר לפניך יש לו עולם של מעלה המחייב אהבה גדולה כמצוות ואהבת את ד' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך, ועולם של מטה המוטיב אהבה גדולה כמצוות ואהבת לרעך כמוך, הרי המספר' ושומעניו אין להם אלא עולם של מטה ואהבה אחר רונה נראית להם באפשר ובמכרז בלא אהבה ראשונה, וראה, כיצד הסתירה הזאת טולדת מתיחות הנגלית ותורת ונגלית בסיפורים שלפניך.

צא וראה, מעל ארמח' הסיפורים האלה משתרעים שמים, הם גם שמי'הטבע ושמי' האסטרונומיה, אך עיקרם הם שמי'האמר' נה — הם משכן האלוהים ומלאכיו. לעתים קרובות תקדירם השרת'עננים, הם גם עניניהטבע ועניניהמסיאורולוגיה, אך עז' קרם המסך אשר בין האלוהים ומאמיניו

במלכות'השירה מה שחרב במלכות'החיים, והוא בונאו כחטיבה של השלייה. המגמה האחרת היא מגמת'מתנן, שדרכו להציל עולם ששקע ואינו, באופן שהוא בורך מתוכו את גרעיני היופי והמוסר, ביחוד אלה העשויים לגלגול והתאמה לדור התי, הוא בוררם כפסיפס של ליטוד, אם תהי כונן כספר שלפניך תראה, כי מחברו אנוס לילך בדרך המשורר ובדרך המהמך כאחת, ואם תבדוק יפדיעה בספר המצא סיפורים שהמשורר גבר בהם על המהמך ותמצא בהם סיפורים שמהמך גבר בהם על המשורר, אך ביחוד המצא סיפורים שבהם המשורר והמהמך כשתי כפות' מאזניים, שכל אחת כביכול אורות מלוא' כוחה להכריע את יריבתה, והן מעיינות ועומדות בכוחה של מתיקות.

דוק: בכוחה של מתיחות, ולא בכוחה של מניעה, שאין המספר יכול להניע אליה, ולא בכוח התחליפה של המיוגה, אפשר, שאיל המספר רוצה להניע אליה, ואם תשאל על שום מה הוא, אם בודיעים ואם בלא יודעים, מחמיר על עצמה והולך בשתי'הדרכים כאחת ונושא על כרחו כניגודם תחת להקל על עצמו בדרך' בינים דומים, הוי' התשובה כבן ללולה במה שאמרת: הוא אנוס לכך. כי אם אתה מתבונן כראוי במספר וסי' פורו מתחווה לך, כי הוי' נפלה הוא לפניך, ואתה רואה כמה שגית, בבקשך לשייך את הספר שלפניך על ד'הסתטי' דות. ואסכולתו בספרות'דירונג. כי לעומק של דין הוא שייך, ואינו שייך, לפמליה גדולה זו של מגלי המארז שבהסידות אס בסיפור ושינה, אס בהגות ובחקר, הוא שייך אליה על פי ענין הסיפור, הוא אינו שייך אליה על פי תכונת המספר, כי ייאמר הרב; דוד' כ הן הוא ביסודו סיפוט של "ת.נ.ר", כלומר, מבשר החסי' דות כדיוק'חיים, ונעשה בעל'כרתו מספר החסידות כבבואת'שירה, לאמור, אפשר לו להניח את המעגל'היו האחד ולעלות במעגל'היו האחר, והיה אחרון החולקים של החסידות היתה ר'בים הם שביקשו לדעת, מי ארג את מסכת סיפורי החסידים, והיא מסכת מפליאה — אוצר מרובה כלי' כך כומן קצ'ר כלי'ך — ולפנינו דוגמה, מופת, שיותר משהוא מספר על החסידות, היא מספרת מ'חוכו על עצמה, נמצא, כי לפניך תעורה שהיא כסתירה ממה נבה: מי שנועד להיות מספר, אולי אחרון, בתוך מעגל, שכבר היה מוצא ושלם, כולו גמר נעשה מספר, כמדומה ראשון, על המעגל ההוא בתוך מעגל אחר שעודו יוסף והסר, כולו תתחלה, אולם, כמי שנועד להיות "חורף", הוא מקיים את תעודתה, שכן החורף היה משורר ומהמך כאחת, אלא שהחורף כן'דיו קודם שהי למעשה את העולם שסיפ' עליה, יכול היה ואילו החורף בן דורנו, ששוב אינו חי למעשה את העולם שהוא מספר עליה, מקיים את תעודתו המפולה מתוך מתי' חות.

כורח קשה הוא לו למי שנגזר עליו להיות גם כמי שאיחר לבוא, ככך'וקונים של מעגל'חיים אחר, וגם כמי שהקדים לבוא, ככבור של מעגל'חיים אחר, אך

א

אתה נטול בידך את הספר אשר לפניך וכדרך קורא הרי תחילה אתה בודק בו מראש — מעלעל, מרפרף, מציץ, אתה רואה ענינו ילקוט'סיפורים מרובה הוא עשוי שתי מחלקות, מחלקה אחת קטנה מחברת ושמה: סיפורי'קדומים, מחלקה אחת גדולה מחברת ושמה: סיפורי' חסידים. עיון מועט בלוח'הענינים מעמידך על'כך, כי המחלקה הראשונה כוללת סיפורים מדורות ראשונים בתולדותינו — מגלות מצרים עד לאחר חורבן תבית השני; והמחלקה האחרונה כוללת סיפורים מדורות אחרונים בתולדותינו — מימי הבעל'שיס'טוב עד צדיק מצדיקי החסידים בימינו אנו ממש. בראותך חלו' קה זו אין אתה רואה עצמך מטור מתמי' הה: מה ראה המחבר, בבואו לספר אגדת תולדותינו, לייחד סיפורו על ראשית רח"ו קה ועל אחרית קרובה ומה שתיח ביני תיים — ולא קטנה היא: כאלפיים שנה — הניה חל' ג

והתמית הזאת יש לה ביאור, ואפילו ביאור כפול. החלוקה בספר אשר לפניך היא לפי הכרונולוגיה של המסופר ולא לפי הכרונולוגיה של המספר, כי ב' קדמה המחלקה האחרונה למחלקה הרא' שונה, כדרך שקודמת מעיינות'ילדות לחויות'עוורים. כי חויות'ילדותו הגדולה ויתת החסידות — היא קרקע לראשית גידולו במטבע'הנפש וברפוס אופיה, היא גם שעורכה בן כוח חבו, כוח'הסיפור, לספר עליה. חויות'עורויל הגדולה היתה התלוציות — והיא קרקע להמשך'גידולו ביחוד'האישית ובטיבע'שייתה. וכשם שדרך'חיו היתה עשויה שני רבדים גרו' לים — בן לדור אחרון של חסידים ואב לדור ראשון של חלוצים, כך גם סיפורו עשוי שני רבדים גדולים — 'משעמד על קרקעה של ארצנו והתחיל לחנך בה דור צעירים ונעורות עמלים, נתרבה ירי' עת סיפורו והוא, שכלל תחילה את אגדת החסידות, ניסח כוחו והתפשט על שאר אגפיהתגדות שלנו ותחי ראשית נסינו באגפיה'ראשיתה, ראשית'העם מאז עלותו לארצנו והתעוררתו בה עד אשר ניתש מעליה. אין בידך להנבא, אם נסינו ית' פשט גם על פני החלל הגדול אשר בין שתי מחלקות הסיפור; על'כל'ענים עתה הוא נראה בעיניך, כביכול, כנוהג מנהג שמחת'הורה — בעלי'הקורא כשהוא מגיע לפסקו האחרון של פרשת וזאת הברכה וריהו מגולל את הספר כולו לאחוריו וחורר ופותח בפסקו הראשון של פרשת בראשית ברא.

ב

ומשהכרת את ההבדל שבין הכרונולוגיה של המסופר ובין הכרונולוגיה של המסי' פה, אתה מבין כי סיפוריהחסידים הם סר, ככסוד'הצמיחה, ואילו סיפוריהקד' מים הם כיסוד'הבניה, ועלי'כן בבואך לצי' סוד על עיקרו של הספר ודאי שתלך אל מה שתמונתו בקרהאורוגיות ולא אל מה שתמונתו בקרהקונסטרוקציה, תלך אל סיפוריהחסידיים, הם מה המסד, השורף, אל עלך לנור, כי אין זו התבלה מר' צקת — הרי ימים שהמספר נתעורר להשמיע את סיפורו באופן זולתו, תחילה בהבורות החלוצים בגולה ואחר'כך בחבר' רות הנוער העובד בארצנו, והם ימים רבים, כחצי יובל שנים, כבר נצטרפו נפשו ורוחו בכור'החוויה על שתי ספירותיה, ספירת החסידות וספירת החלוציות וגם סיפורו הם כממילא משני מעגל'חיים דות הגואה שריו במדומי' שקיעה ומע' גל עולטה של החלוציות הנראה שריו בד'דומי'ריחה, ואלה שני מעגלים נפי' זדים זה מזה גם בהלכות'השקפה גם בהלכות'חיים, רחוקים מן הקצה אל הקצה, כי הלא, בעמד המספר לפני שומ' עיו, מחנות הנערים והנערות, ובספר להם סיפורי החסידות הוא כאדם הנמצא כ'ח'ת בשני המעגלים — מעגל'החסי' דות שהוא לו וכר'חיים, ומעגל'החלוציות שהוא לו ממשות'חיים ובדרכו בין שני המעגלים לא הגיל למעשה מעולמה של החסידות על שרשיה, שורש התורה, המ' סורתה, המצוות, אלא את אגדתה בלבד, 'אכן צלי' לאותך את המספר ומדי' שמעך סיפורי'שבוע'יהם, שמתוכם צמח הסיפור רי'ש'שבתם, היית וְשָׁן לְעֵל מְלֵא מְלֵא גִלְחַמֹת בֹּב בעצם סיפורו; שֶׁתְּלָגְמוֹת שֶׁכָּל אחת ואחת עשויה על פי דרכה, לך' הרי את המתיחות שבעצם העמידה בשני המעגלים, אולם מתוך שתיחתן פועלות כאחת הן אך מגבירות אותה, המגמה האחת היא מגמת'משורר, שדרכו להציל עולם, ששקע ואינו, באופן שהוא בונה

א

אם תאבה לעמוד על המתיחות הזאת וירכה, עליך לבדוק ביסודות של עיקר ובמוטיבים של לואי בסיפורים שלפניך. אך גם אם תסתפק בדוגמאות, בין בול' שזה בין מוצנעות, תלמד, כי בבוא המספר להביא רחשו ותוחו של המעגל האחד אל המעגל האחר, הרי המשורר שבו מעוררו לקיים ביחוד את הצדדים השונים והמהמך שבו מעוררו לקיים כר' חוד את הצדדים השונים שביניהם. דוגמה גדולה לצד שונה הוא מה שבין האדם ובין קונו; דוגמה גדולה לצד שונה הוא מה שבין האדם ובין הכיור, כי בעוד שח'סיפור אשר לפניך יש לו עולם של מעלה המחייב אהבה גדולה כמצוות ואהבת את ד' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך, ועולם של מטה המוטיב אהבה גדולה כמצוות ואהבת לרעך כמוך, הרי המספר' ושומעניו אין להם אלא עולם של מטה ואהבה אחר רונה נראית להם באפשר ובמכרז בלא אהבה ראשונה, וראה, כיצד הסתירה הזאת טולדת מתיחות הנגלית ותורת ונגלית בסיפורים שלפניך.

צא וראה, מעל ארמח' הסיפורים האלה משתרעים שמים, הם גם שמי'הטבע ושמי' האסטרונומיה, אך עיקרם הם שמי'האמר' נה — הם משכן האלוהים ומלאכיו. לעתים קרובות תקדירם השרת'עננים, הם גם עניניהטבע ועניניהמסיאורולוגיה, אך עז' קרם המסך אשר בין האלוהים ומאמיניו

כורח קשה הוא לו למי שנגזר עליו להיות גם כמי שאיחר לבוא, ככך'וקונים של מעגל'חיים אחר, וגם כמי שהקדים לבוא, ככבור של מעגל'חיים אחר, אך

ב

ומשהכרת את ההבדל שבין הכרונולוגיה של המסופר ובין הכרונולוגיה של המסי' פה, אתה מבין כי סיפוריהחסידיים הם סר, ככסוד'הצמיחה, ואילו סיפוריהקד' מים הם כיסוד'הבניה, ועלי'כן בבואך לצי' סוד על עיקרו של הספר ודאי שתלך אל מה שתמונתו בקרהאורוגיות ולא אל מה שתמונתו בקרהקונסטרוקציה, תלך אל סיפוריהחסידיים, הם מה המסד, השורף, אל עלך לנור, כי אין זו התבלה מר' צקת — הרי ימים שהמספר נתעורר להשמיע את סיפורו באופן זולתו, תחילה בהבורות החלוצים בגולה ואחר'כך בחבר' רות הנוער העובד בארצנו, והם ימים רבים, כחצי יובל שנים, כבר נצטרפו נפשו ורוחו בכור'החוויה על שתי ספירותיה, ספירת החסידות וספירת החלוציות וגם סיפורו הם כממילא משני מעגל'חיים דות הגואה שריו במדומי' שקיעה ומע' גל עולטה של החלוציות הנראה שריו בד'דומי'ריחה, ואלה שני מעגלים נפי' זדים זה מזה גם בהלכות'השקפה גם בהלכות'חיים, רחוקים מן הקצה אל הקצה, כי הלא, בעמד המספר לפני שומ' עיו, מחנות הנערים והנערות, ובספר להם סיפורי החסידות הוא כאדם הנמצא כ'ח'ת בשני המעגלים — מעגל'החסי' דות שהוא לו וכר'חיים, ומעגל'החלוציות שהוא לו ממשות'חיים ובדרכו בין שני המעגלים לא הגיל למעשה מעולמה של החסידות על שרשיה, שורש התורה, המ' סורתה, המצוות, אלא את אגדתה בלבד, 'אכן צלי' לאותך את המספר ומדי' שמעך סיפורי'שבוע'יהם, שמתוכם צמח הסיפור רי'ש'שבתם, היית וְשָׁן לְעֵל מְלֵא מְלֵא גִלְחַמֹת בֹּב בעצם סיפורו; שֶׁתְּלָגְמוֹת שֶׁכָּל אחת ואחת עשויה על פי דרכה, לך' הרי את המתיחות שבעצם העמידה בשני המעגלים, אולם מתוך שתיחתן פועלות כאחת הן אך מגבירות אותה, המגמה האחת היא מגמת'משורר, שדרכו להציל עולם, ששקע ואינו, באופן שהוא בונה